

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 28. aprila 1893.

Politiški oddelek.

Samo prepir.

Pravega domoljuba mora boleti srce, ko vidi, kako se širi vedno le prepir mej Slovenci. Nekateri so že popolnoma zgubili svoj vid, in ne vedo, da se našega prepira tako vesele tujci, katerim je jedino v korist. Da niso popolnoma zaslepljeni, morala bi jih že zmodriti pisava nemških listov, posebno pa pisava moniterja naših kranjskih nemškutarjev, ki z velikim veseljem poroča o razporu v slovenskem taboru. Stvari so prišle že tako daleč, da je vsaka mirna beseda nemogoča. Po vsacem, ki se upa spravo priporočati, padejo s kolcem in kriče: „Križaj ga, križaj ga!“ Vsako besedo pretehtajo, če bi se le ne dal dobiti kak pezdur, da bi se potem z gorjačo udarilo po propovedovalcu miru.

Tukaj ne bomo ugibali in razpravljali, je li prepir naš domačega izvora, ali pa izvira iz tujstva. Le to lahko rečemo, da se bije z istim orožjem kakor drugod, rabijo se iste fraze. Na jedni strani se govori in piše o jezuitski hinavščini, farizejstvu, na drugi strani se pa povsod iščejo framasonski nazori. Ni nam treba praviti, kako smešno da je, če se na jedni strani vse slabo, ki se pripeti na svetu, hoče podtakniti jezujitom, na drugi strani se pa za vse dela odgovorna loža. To se vsekako pravi pripisovati prevelik vpliv tema dvema faktorjema.

Napade na jezuitski red moramo sploh obžalovati. Ta red ima gotovo tolike zasluge za povzdigo znanosti in kulture kakor noben drugi. V njem je bilo več mož, ki so se pečali in se še pečajo z najrazličnejšimi znanostmi. Tudi mej Slovenci je delovanje jezujitov pač le v prid, ne pa v škodo, ker po svojih misijonih utrjujejo vero mej prebivalstvom. Sploh ne moremo odobravati napadov na noben red, ki je priznan od cerkve. Tako napadanje pač tudi ni domač plod, temveč je prineseno iz tujstva k nam.

Nič manj pa ne obžalujemo, da se je pri nas neka-

ternikov polotila manija, da hočejo slednjega proglasiti za prostozidarja, ki se v tem ali onem ne strinja ž njimi. Mi nikakor ne mislimo, kako zagovarjati prostozidarstva. Nam je tudi premalo znano, da bi mogli govoriti o njem. Da delovanje prostozidarskih družeb ni cerkvi v korist, o tem nas prepričuje to, da papeži obsojajo take družbe. Vsekako je pa smešno, če se trdi, da vse zlo, vse krivice, ki se gode cerkvi, duhovščini, ali narodu, prihajajo od lože, da se ves liberalizem hoče proglasiti za delo lože. V javnem življenju dela preveč različnih faktorjev, da bi se mogla kaki drnžbi naklanjati odgovornost za vse, kar se slabega zgodi.

Te dni je izšla brošura „Slovenski liberalci in loža“, v kateri neimenovan pisec hoče dokazati, da naši liberalci delujejo popolnoma v zmislu prostozidarstva, da so torej prostozidarji. V tej knjigi je nakopičeno mnogo gradiva, semtertja mnogo prav smešnega. Semtertja se vidi, da pisatelj ni posebno bister mislec, ker sicer bi bil spoznal, kako kalni so viri, iz katerih zajema.

Vsa brošura je pisana le na podlagi knjig znanega Francoza Leona Taksila, ki je bil sam prostozidar. Kako nezanesljiv vir je Leon Taksil, to kažejo njegove knjige same. V neki knjigi trdi mej drugim, da prostozidarji odobravajo tudi politične umore in našteva celo vrsto umorov, katere so izvršili prostozidarji. Pobral je vse politične misteriozne umore, da jih je podtaknil prostozidarstvu. Recimo, da je to res, kar Leon Taksil piše, moramo pač vprašati, kako da se je potem upal to priobčiti. Vsaj bi vendar bil moral misliti, da ga njegovi bivši bratje spravijo s sveta. Pri družbah, kjer delajo z umorom, se težko najde človek, ki bi se izneveril, naravnost nemogoče je pa, da bi tak človek potem po časopisih in knjigah razpravljal take stvari.

Na Irskem je bila neka taka organizacija. Res se je bil našel izdajalec, ki je izdal nekaj morilcev. Ali on je to storil, ker je vedel, da ga vlada skrivaj odpošlje v kako daljno nasebino, ko mu poprej odšteje dobro plačilo. Odpeljali so ga res nekam v Avstralijo, ali na ladiji se je vozil morilec ž njim in ga je zaklal, predno je

ladija prišla, kamor je bila namenjena. Leon Taksil bode pa lepo mirno živel v svoji domovini, ko je zapustil prostozidarje, ako bi v teh družbah zares delovali z umorom.

Posebno to ni misliti v današnjem času, ko se povsod širi anarhizem. Mej prostozidarji je več učenih kemikov in tehnikov. Kako lahko bi bilo takim možem Leona Taksila odstraniti na način, da bi zločina ne pripisovali njim, temveč anarhistom.

Vsega tega pa nismo naveli, da bi kako zagovarjali prostozidarstvo, temveč jedino zaradi tega, da pokažemo svojim čitateljem, na kaki dvomljivi podlagi je pisana brošura, s katero se hoče pospeševati razpor, da jo bodo čitatelji znali prav ceniti. Sedaj je vidno, kako so nekaternikom vsa sredstva dobra, da sejejo prepir.

Omeniti pa moramo, da smo v knjižici našli marsikako dobro zrno. Mej sredstvi, katerih se poslužujejo prostozidarji, omenja tudi to, da iz kacega časniškega članka iztrgajo kak stavek in ga potem po svoje zasujejo, da ž njim očrniijo nasprotnika. Mi ne vemo, je li so ta sredstva res prvi uporabili prostozidarji, ali obsojali smo jih že večkrat in jih obsojamo tudi danes. Tržaška „Edinost“ je prinesla več člankov, v katerih je pojasnila, kako je neki dopisnik iz njenih člankov iztrgal, malo popačil nekatere stavke, in tako porabil proti njej za orožje v slovenskem dnevniku.

Prav veselilo bi nas, ako bi omenjena knjižica imela ta vpliv, da bi iz slovenskih listov izginila tako nepoštena polemika. Žal, da ne kaže, da bi v tem oziru se kmalu kaj obrnilo na bolje.

Posebno pa moramo tudi obžalovati, da se tudi tuja politika porablja v to, da se poostruje domači prepir. Mi bi bili mislili, da se da pač o belgijskih razmerah tako pisati, da se ne zbada nasprotna stranka. Sploh je le želeli, da se popuste vsaka izzivanja, ker drugače pač ni upati na konec razporov.

Mi smo že jedenkrat pisali o tem, da ti prepiri škodujejo ugledu obeh strank. V hudem boji se marsikaj razkrije, kar bi bilo bolje, da ostane prikrito. Večkrat se vlečejo celo osebne stvari na dan, razni škandali, kar je gotovo le obžalovati, ker se s tem ničemu ne koristi. Tudi zadnji čas doživeli smo tak slučaj, katerega obžalujemo, ker žali stan, kateri ima za naš narod neprecenljivih zaslug. Da bi se pa v bodoče take stvari preprečile, je pač le želeli, da se vsaj nekoliko ublažijo nasprotja, če že ne popolnoma ponehajo, to bode v korist narodu, pa tudi vsem slovenskim politikom

Politični pregled.

Posvetovanja zastopnikov vseh čeških strank so se začela, ali ne obetajo mnogo vspeha. Pri Mladočehih je vse premalo resnosti. V nedeljo so na šestih shodih zabavljali proti veleposestnikom, kar gotovo ne pospešuje sporazumljenja. Mladočehi bi vendar morali pomisliti, da veleposestniki odločujejo večino v deželni zboru. Če spravijo veleposestnike na nemško stran, ali jih prisili, da se umaknejo političnemu,

delovanju, pa dobe Nemci večino. Za sedanjimi zastopniki veleposestva pridejo gotovo vstavoverci. Pri prvem posvetovanju so tudi že zastopniki veleposestva dobro pojasnili Mladočehom, kako škodljivo je njih delovanje in komu da pripravljajo pot. Veleposestniki so pa izjavili, da so pripravljeni z Mladočehi pogajati se o razdelitvi okrajev in narodni enakopravnosti, nikakor pa ne o njih adresnem predlogu. Da bi veleposestniki podpirali mladočeški adresni predlog, tudi mi nismo pričakovali, ker je ta predlog le bolj nekako mladočeško agitacijsko sredstvo.

Štajarski deželni zbor. — Poslanec Starkl je bil opomnil vlado, da še ni odgovorila na interpelacijo zaradi tega, ker vlada baje očitno pospešuje slovenske težnje celo v nemških okrajih na Dolenjem Štajarskem. Namestnik je odgovoril, da so napačna domnevanja, na katera se opira ta interpelacija. Vlada postopa vedno nepristranski in se ravna strogo po zakonih. Ta odgovor Nemcev seveda ni po vsem zadovoljil. Radi bi bili videli, da bi jim bil namestnik obljubil, da bode vlada gledala bolj na predprave nemštva na Štajarskem. Da je ta interpelacija bila popolnoma neopravičena, še praviti ni treba, ker vsakdo ve, da se na Štajarskem le Slovencem kratijo pravice. — Jeden poslanec je stavil predlog, da se podržavi južna železnica. Nadalje se je pa zbor pečal z večimi občinskimi cestnimi in gospodarskimi stvarmi in dovolil neko povišanje priklad profesorjem, ki že dalje časa poučujejo na deželnih srednjih šolah. Nadalje je sklenil, da se ljudskim učiteljem, ki prestopijo na kak deželni zavod, prejšnja službena leta štejejo štiri za tri.

Občna volilna pravica. — Katoliško društvo v predmestju Josefstadt na Dunaju se je izreklo za občno volilno pravico. Nemški liberalni pa nekateri nemški konservativni listi so pa zaradi tega malo nejevoljni. Poslednji niso za občno volilno pravico iz ozira na veleposestnike, kateri imajo sedaj velike predprave. Demokratski katoliški dunajski tednik pa pravi, da se občni volilni pravici s katoliškega stališča ne more ugovarjati. Katoliška cerkev ne pozna dvojnih človeških pravic in v ustavnih državah je pa pač volilna pravica tudi človeška pravica. Mi smo svoje stališče o tej stvari tudi že nekoliko pojasnili in danes le pristavljamo, da se popolnoma strinjamo z dunajskim tednikom. Liberalna „N. Fr. Pr.“ je pa priporočala, da se pri nas vpelje podobna volilna sistema, kakor se je v Belgiji. Nam se ta nasvet že zaradi tega sumljiv zdi, ker prihaja od liberalne strani. Za Belgijo je tisti sistem morda prav dober, za Avstrijo bi pa morda ne bil, ker pri nas so drugačne razmere. V naši državi ni toliko delavcev, da bi se bilo bati, da v zbornici dobe večino in potem poskusijo prekucniti sedanji društveni red, kakor v Belgiji in zaradi tega ni treba kacic privilegovanih volilcev.

Nemški nacijaonci in liberalci. — Na Češkem je mej nemškimi nacijaonci in liberalci hud razpor. Nacijaonci izstopili so iz nemškega deželnozborskega kluba. Zahtevali so, da se iz tega kluba izbaene liberalni poslanec Jantsch, kateri je v Liberci ugovarjal volilni pravici bivšega župana in podžupana in tako pripomogel, da ta dva nemška nacijaonca nista mogla biti več voljena v mestni zastop. Liberalci pa Jantscha nečejo izključiti iz kluba, ker je menda ravnal po navsvetih praškega vodstva in ga torej zatajiti ne morejo. Jantsch je sicer izjavil, da ne dvomi v poštenost bivšega župana in podžupana, temveč je le bil uporabil svojo pravico. Nemški nacijaonci pa pravijo, da se s tako izjavo ne morejo zadovoljiti. Nikakor ne morejo ostati v klubu, kateremu je denuncijant Jantsch ljubši nego oni. Seveda ta razpor pa Nemcev ne moti, da bi proti Čehom ne bili jedini.

Avstrija in Rusija. — Te dni mudil se je ruski minister vnaujih zadev, Giers, na Dunaji. Obiskala sta ga v hotelu avstro-ogerski minister vnaujih zadev, Kalnoky in cesar sam. Ta obisk cesarjev obudil je v diplomatičnih krogih nepopisno senzacijo. Tako čast je namreč doslej cesar izkazal